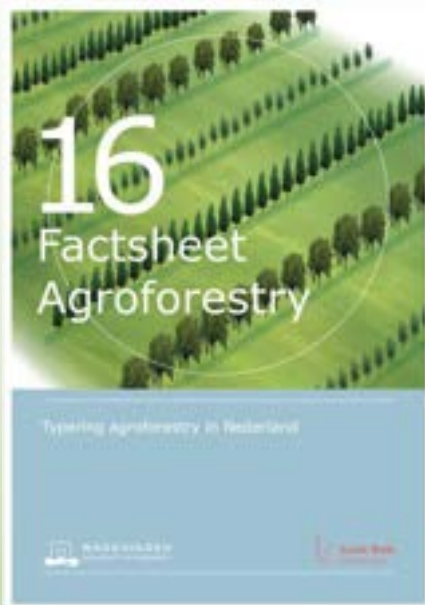

Typering van agroforestry in Nederland

Agroforestry: nut en noodzaak
19 november 2025

Evert Prins &
Maria-Franca Dekkers

+ verdienmodellen!

西昌德昌内江德昌

1

Waarom typering van agroforestry?

Grote variatie in agroforestry systemen

- Sector
- Aantal bomen/ha
- Boomsoorten
- Management
- Schaal
- Ect.

WANG, H. AND ZHANG, J.
Lecturer in the School of Management

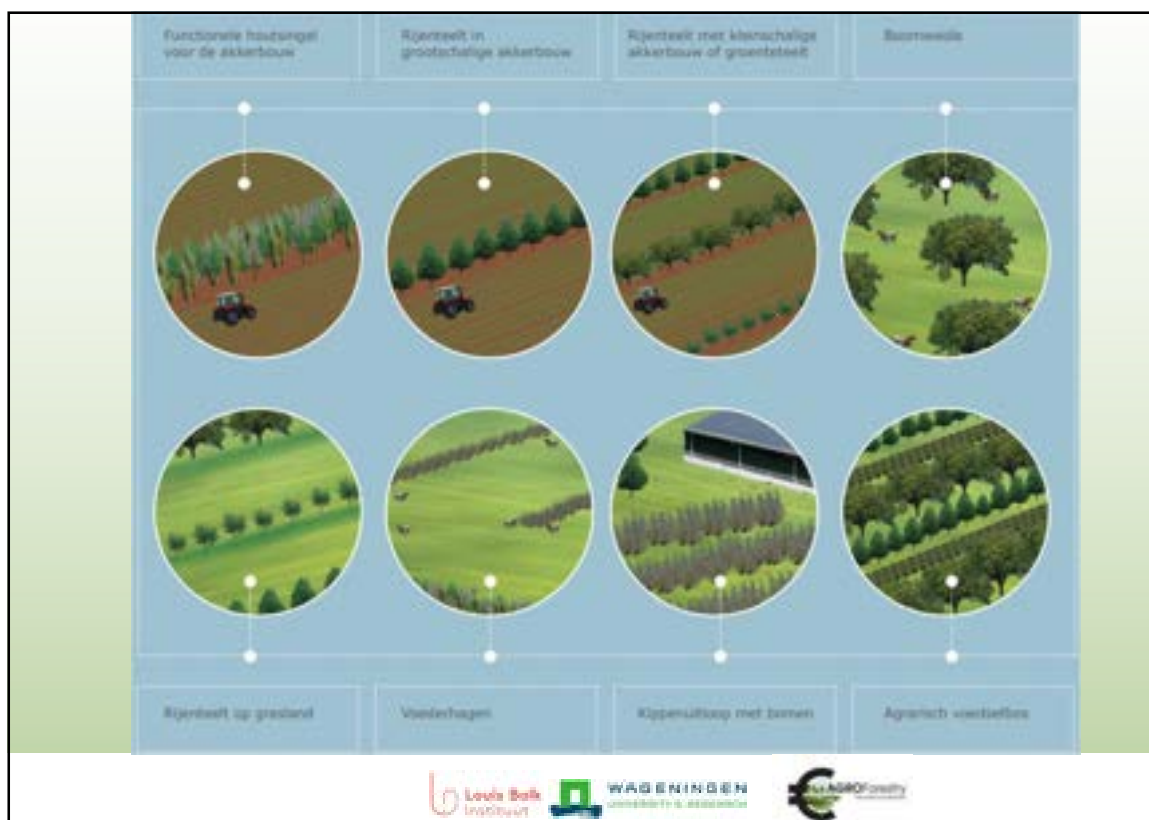
2

Methode voor typering van agroforestry

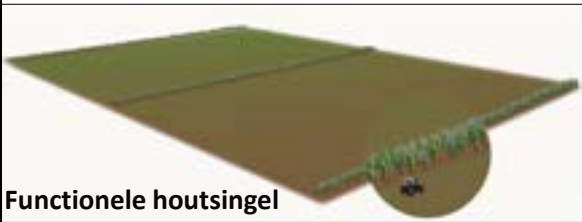
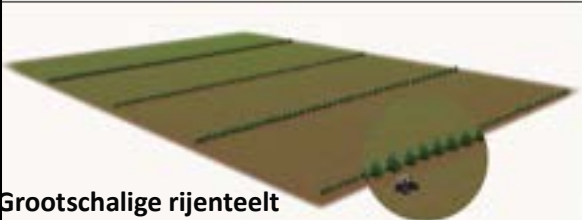
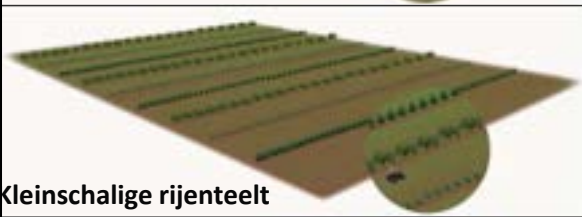
- Vanuit praktijk: wat wordt toegepast
- Wat is onderscheidend aan de systemen?
- Functie (boer) en ruimtelijk beeld
- Gelet op schaalbaarheid van het systeem

3

4

3 Types voor de akkerbouw		
 Functionele houtsingel	• Diverse houtwal die functies verleend aan het gewas • Geen directe economische opbrengst • Functies: windremmen (kl.adapt) biodiversiteit, koolstof vastleggen, biodiversiteit • Rij afstand >100m	 Source: Piet Rombout
 Grootschalige rijenteelt	• Kleine economische rol voor houtigen (fruit, noten) • Functies: wind remmen, diversificatie productie, biodiversiteit • Rij-afstand 40-100m • Ook: Lelystad Experiment	 Source: John Heesakke
 Kleinschalige rijenteelt	• Houtigen vervullen grote economische hoofdfunctie • In begin gewasteelt hoofdfunctie • Functies: productie humane consumptie, biodiversiteit, koolstofvastlegging, klimaatadaptatie • Rij afstand 5-40 m	 Source: https://wakelyns.co
		

5

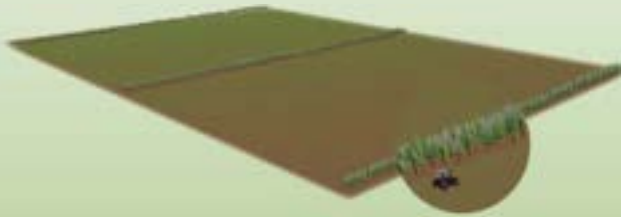
Acht typen agroforestry in Nederland

Functionele houtsingel voor de akkerbouw

© Lennart Fuchs, WUR Open Teelten

© Maarten Valk, Social Mania

6

Acht typen agroforestry in Nederland

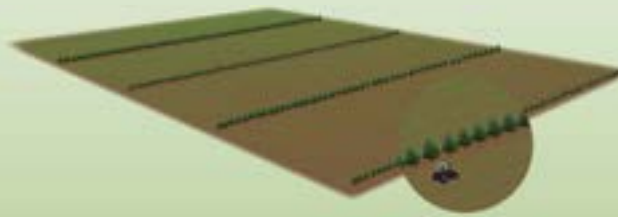
Rijenteelt in grootschalige akkerbouw

© Evert Prins, LBI

© Maarten Valk, Social Mania

agroforestry
nlLouis Bolk
InstituutWAGENINGEN
University & Research

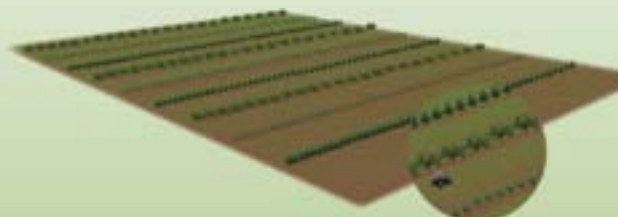
7

Acht typen agroforestry in Nederland

Rijenteelt in kleinschalige akkerbouw of groenteteelt

© Maarten Valk, Social Mania

agroforestry
nlLouis Bolk
InstituutWAGENINGEN
University & Research

8

Acht typen agroforestry in Nederland

Eerste deel van de video

(Joris vd Kamp)

WAGENING UR
Landbouwkundige en Landbouwkundige Wetenschappen

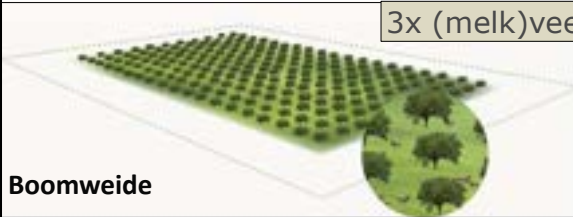

9

3 Types voor de melkveehouderij

3x (melk)veehouderij

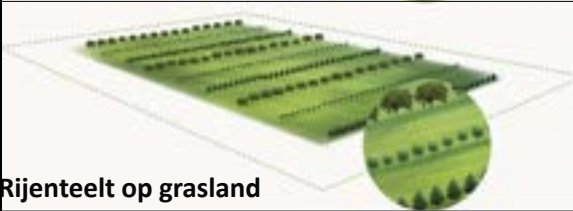
Boomweide

- Functies: humane consumptie, schaduw voor vee, biodiversiteit
- Hoogstam fruit en noten en houtproductie
- Plantafstand 8-15m, vierkant/ruit

Rijenteelt op grasland

- Functies: productie humane consumptie, dierenwelzijn verbeteren
- Beweiden of maaien
- Grazing and/or mowing
- 15-40 m tussen rijen
- Eenvoudig tot complex

Source: BD, Wilco de Zeeuw

Voederbomen/hagen

- Voederbomen/hagen op blijvend grasland
- Functies, dierenwelzijn, natuurlijk gedrag, biodiversiteit, klimaatadaptatie
- 15-50m tussen rijen of op randen

Photo: Nieuw Landbouwer, De Zeeuw, Wilco de Zeeuw

agroforestry.nl

Louis Bolk
Instituut

WAGENING UR
Landbouwkundige en Landbouwkundige Wetenschappen

AGROforestry

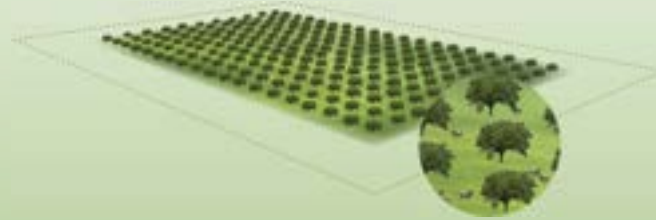
10

Acht typen agroforestry in Nederland

Boomweide

© Maarten Valk, Social Mania

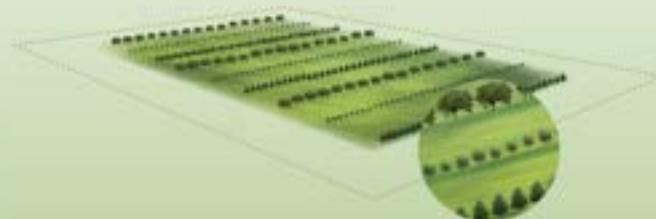
11

Acht typen agroforestry in Nederland

Rijenteelt op grasland

© Maarten Valk, Social Mania

12

Acht typen agroforestry in Nederland

Voederhagen

© Maarten Valk, Social Media

agroforestry
network

Louis Bolk
Instituut

WAGENING
UR

EUROPEAN UNION
AGROFORESTRY

13

Acht typen agroforestry in Nederland

Tweede deel van de video
(Joris vd Kamp)

Louis Bolk
Instituut

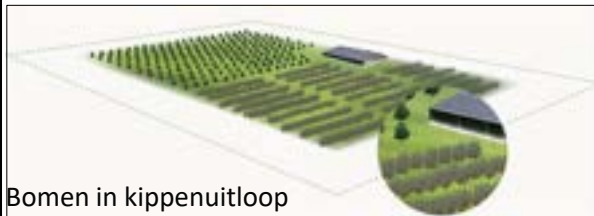
WAGENING
UR

EUROPEAN UNION
AGROFORESTRY

14

Pluimvee en Agrarisch Voedselbos

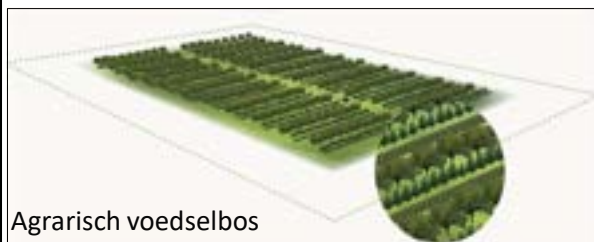

Bomen in kippenuitloop

- Bomen/struiken in rijen of ruit, max 20m uit elkaar
- Fruit, noten en biomassa
- Functies: Dierenwelzijn, voedselproductie, biomassa productie

Source: agroforestrykip.nl

Agrarisch voedselbos

- Focus op productie vanuit houtigen
- Op rijen voor mechanisatie
- Zeer divers
- Geen/weinig integratie met andere landbouwwormen

Source: Den Food Bosch

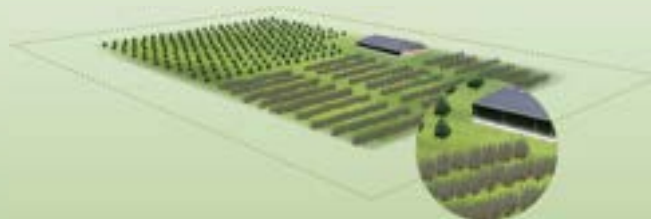
15

Acht typen agroforestry in Nederland

Kippenuitloop met bomen

© Maarten Valk, Social Media

16

Acht typen agroforestry in Nederland

Agrarisch voedselbos

© Maarten Valk, Social Media

17

Acht typen agroforestry in Nederland

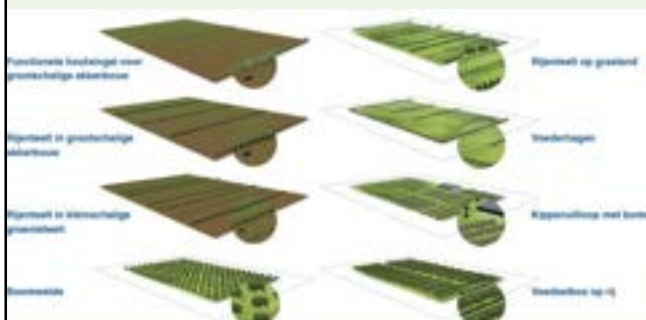
Laatste fragmenten

(Joris vd Kamp)

18

Hoe helpt dit beleidsmakers?

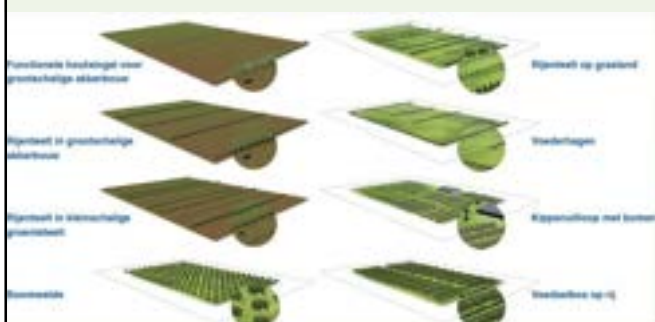

- Communiceren over wat agroforestry is kan bieden
- Als praatplaat voor dialoog
- Als instrument om aantal ha agroforestry te monitoren
- Als instrument om bijdrage van agroforestry aan beleidsdoelen te kwantificeren
- Als hulp bij bepalen en sturen welke vorm van agroforestry waar wenselijk is ...
- ... en gestimuleerd moet worden

19

Hoe helpt dit boeren?

- Snel inzicht in mogelijke opties
 - Ideeën voor agroforestry makkelijker/specifieker presenteren naar buitenwereld
 - Kennis uitwisselen: Studieclubs per type agroforestry
- (En onderzoekers:
- Praktijk, impact en economie uitwerken en onderbouwen per type.)

20

Bijvoorbeeld:

Experimenteerlocatie Agroforestry

AgroforestryBlueprint

Verbinden! Samenwerken!

www.agroforestryblueprint.nl

Louis Bolk Instituut Agroforestry supplies Multiferre

Aanplant en monitoring 3x8 systemen, experimenten, innovaties ...

21

Inzichten uit de praktijk

15 ondernemers

Verschillende sectoren

Idee > Realisatie

Steeds reflectie op verdienmodel

22

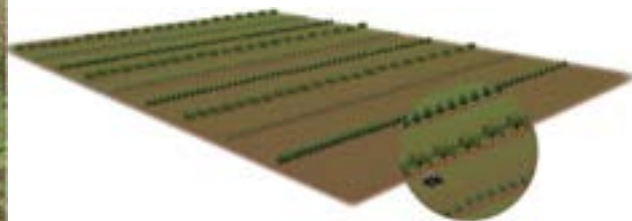
Verschillende verdienmodellen per type agroforestry:

Rijenteelt in kleinschalige akkerbouw of groenteteelt

'Ik wil bewijzen dat het mogelijk is om een normaal inkomen te halen uit een klein akkerbedrijf.

Agroforestry helpt daarbij.'

Tineke Alberts

WAGENINGEN
Landbouwkundig onderzoeksinstituut

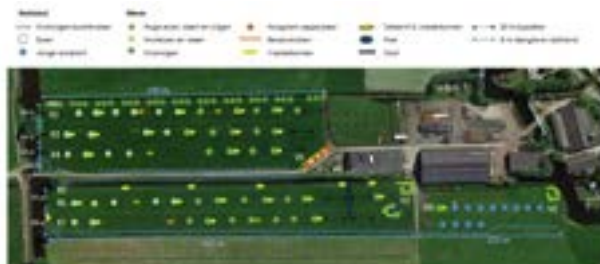
23

Verschillende verdienmodellen per type agroforestry:

Voederhagen en boomweide

'Bomen en struiken combineren met melkvee past helemaal in onze bedrijfsvisie; dat er anderen zijn die dit waarderen en ervoor willen betalen is helemaal mooi.'

Mattias Verhoef

WAGENINGEN
Landbouwkundig onderzoeksinstituut

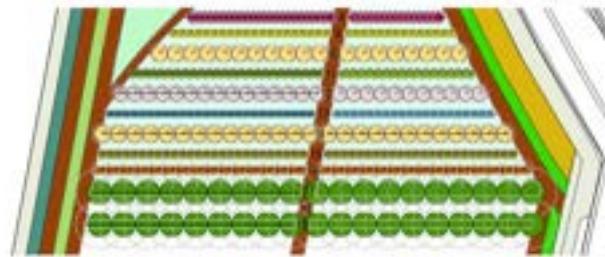

24

Verschillende verdienmodellen per type agroforestry:

Agrarisch voedselbos

"Als boersendochter wil ik laten zien dat een agrarisch voedselbos een serieus agrarisch verdienmodel heeft."
 Anna Kulper

Louis Bolk
 Instituut

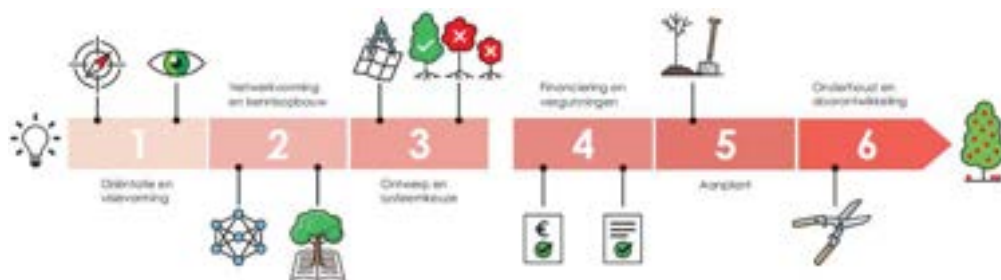
WAGENINGEN
 University & Research

Agroforestry

25

Stappen tot een ontwerp mét verdienmodel

Keuzes:

Ontwerp & aanleg	Beheer & afzet
Doel van de houtigen	Beheerdoel
Schaalgrrootte	Mate van mechanisatie
Complexiteit	Uitbestedingsstrategie
Mate van input bij aanplant	Waardeketen
	Marktsegment

Louis Bolk
 Instituut

WAGENINGEN
 University & Research

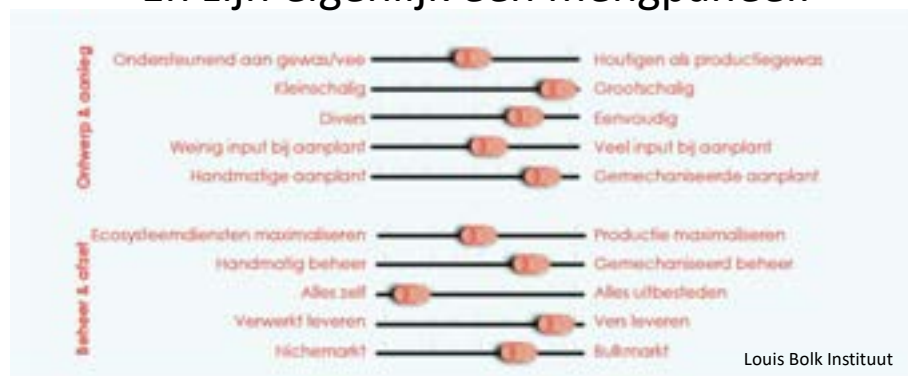
Agroforestry

26

Keuzes hangen samen:

Ontwerp & aanleg	Beheer & afzet
Doel van de houtigen	Beheerdoel
Schaalgrootte	Mate van mechanisatie
Complexiteit	Uitbestedingsstrategie
Mate van input bij aanplant	Waardeketen
	Marktsegment

En zijn eigenlijk een mengpaneel:

27

Verschillende Verdienmodellen:

- Opbrengst optimaliseren
- Efficiëntie optimaliseren
- Ecosysteemdiensten verwaarden
- Verbreding van bedrijf

- Stapelen van inkomensstromen:

28

Afsluitende Bijeenkomst

11 december – Lelystad:

PPS Verdienmodellen Agroforestry

PPS klimaatpositieve zuivel en biodiversiteit

Kruiden tussen de Coulissen

Boeren tussen boomwallen

Uitgebreide presentatie Verdienmodellen

Release: Brochure Verdienmodellen
80+ pagina inspiratie en inzichten uit de praktijk

Aanmelden: oane.dehoop@wur.nl

